

ZROZUMIEĆ
POLITYKĘ
UNII EUROPEJSKIEJ

Komisja
Europejska

Handel

**Wolny handel
to jedno
ze źródeł
wzrostu
gospodarczego**

„Dzięki otwieraniu się nowych rynków rozwijają się nasze gospodarki – można to osiągnąć wyłącznie poprzez aktywny wolny handel i politykę inwestycyjną na szczeblu unijnym”.

Karel de Gucht,
komisarz ds. handlu

ZROZUMIEĆ POLITYKĘ UNII EUROPEJSKIEJ

Ta publikacja jest częścią serii wydawniczej poświęconej działaniom, jakie podejmuje Unia w różnych obszarach, powodom ich podejmowania i osiąganym wynikom.

Publikacje z tej serii można pobrać ze strony:

http://europa.eu/pol/index_pl.htm

Jak działa Unia Europejska
„Europa 2020” – europejska strategia na rzecz wzrostu
Założyciele Unii Europejskiej

Agenda cyfrowa
Badania i innowacje
Bezpieczeństwo żywności
Budżet
Cła
Działania w dziedzinie klimatu
Energia
Granice i bezpieczeństwo
Handel ✘
Konkurencyjność
Konsumenci
Kształcenie, szkolenie, młodzież i sport
Kultura i sektor audiowizualny
Migracja i azyl
Opodatkowanie
Polityka regionalna
Pomoc humanitarna i ochrona ludności
Przedsiębiorstwa
Rolnictwo
Rozszerzenie
Rozwój i współpraca
Rybołówstwo i gospodarka morską
Rynek wewnętrzny
Sprawiedliwość, obywatelstwo, prawa podstawowe
Sprawy zagraniczne i polityka bezpieczeństwa
Środowisko
Transport
Unia gospodarcza i walutowa oraz euro
Zatrudnienie i sprawy społeczne
Zdrowie publiczne
Zwalczanie nadużyć finansowych

SPIS TREŚCI

Dlaczego potrzebujemy unijnej polityki handlowej	3
Jak UE tworzy politykę handlową	7
Co składa się na tę politykę	10
Perspektywy	15
Więcej informacji	16

Zrozumieć politykę Unii Europejskiej – Handel

Komisja Europejska
Dyrekcja Generalna ds. Komunikacji Społecznej
Publikacje
1049 Bruksela
BELGIA

Tekst ukończono w październiku 2013 r.

Zdjęcie na okładce i na str. 2: © iStockphoto.com/
Grzegorz Petrykowski

16 str. — 21 × 29,7 cm
ISBN 978-92-79-24242-7
doi:10.2775/59160

Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2014

© Unia Europejska, 2014

Zezwala się na powielanie niniejszej publikacji.

Wykorzystywanie lub powielanie pojedynczych zdjęć
wymaga bezpośredniej zgody posiadaczy praw autorskich.

Dlaczego potrzebujemy unijnej polityki handlowej

Politykę handlową Unii Europejskiej należy postrzegać w kontekście dwóch ważnych dzisiaj czynników. Pierwszy z nich to znaczenie samej Unii jako jednego z głównych partnerów handlowych na arenie międzynarodowej. Drugi to sposób, w jaki środowisko międzynarodowe zmienia się pod wpływem globalizacji.

Unia Europejska jest największą gospodarką świata, największym eksporterem i importerem, czołowym inwestorem i obszarem realizacji inwestycji zagranicznych oraz największym dawcą pomocy. Pomimo iż na Unię przypada zaledwie 7% ludności świata, skupia ona ponad jedną czwartą światowego bogactwa mierzonego produktem krajowym brutto (PKB) – całkowitą wartością towarów i usług.

Jednolity rynek, który zapewnia swobodny przepływ towarów, usług, osób i kapitału w granicach UE, jest fundamentem zdolności Unii do tworzenia miejsc

pracy dzięki wymianie handlowej z innymi państwami i regionami. To właśnie Unia, nie zaś rządy krajowe, odpowiada za ten rynek. Zarządza ona również stosunkami handlowymi z resztą świata. Mówiąc jednym głosem, UE liczy się w międzynarodowych negocjacjach handlowych znacznie bardziej niż którekolwiek z państw członkowskich występujące wyłącznie we własnym imieniu. Unia jest aktywnym partnerem gospodarczym i politycznym, który ma coraz szerszy zakres interesów i zobowiązań zarówno w skali regionalnej, jak i globalnej.

GŁÓWNE GOSPODARKI ŚWIATA (2012)

	PKB w cenach bieżących (w mld euro)	% światowego PKB	Dług publiczny brutto jako % PKB
Unia Europejska (27 państw członkowskich)	12 908	23,1	87,0
Argentyna	370	0,7	44,9
Australia	1 200	2,2	27,2
Brazylia	1 865	3,3	68,5
Kanada	1 416	2,5	85,6
Chiny	6 403	11,5	22,8
Indie	1 420	2,5	66,8
Indonezja	684	1,2	24,0
Japonia	4 642	8,3	237,9
Meksyk	916	1,6	43,5
Rosja	1 574	2,8	10,9
Arabia Saudyjska	566	1,0	3,6
Republika Południowej Afryki	299	0,5	42,3
Korea Południowa	900	1,6	33,7
Turcja	618	1,1	36,4
Stany Zjednoczone	12 208	21,9	106,5
Cały świat	55 812	100,0	

Źródło: Światowa prognoza gospodarcza MFV.

Unijny handel – najważniejsze dane

- *Udział UE w eksporcie i imporcie światowym: 17,2% – 2011 r.*
- *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w UE: 3807 mld euro – 2011 r.*
- *Wychodzące bezpośrednie inwestycje zagraniczne UE: 4983 mld euro – 2011 r.*
- *Nadwyżka handlowa w sektorze wytwórczym, nie uwzględniając ropy naftowej: niemal 300 mld euro – 2012 r.*
- *Nadwyżka handlowa w sektorze usług: 120 mld euro – 2011 r.*
- *Pomoc rozwojowa UE: 53 mld euro – 2012 r.*

Unia jest jedną z gospodarek, które są najbardziej zorientowane na zewnątrz w skali świata, i zamierza taką pozostać. W latach 1999–2010 wymiana handlowa z resztą świata uległa podwojeniu, a obecnie niemal trzy czwarte importu do UE objęte jest zerową lub obniżoną stawką celną. Tam gdzie cła nadal są pobierane, średnia stawka celna w 2012 r. wynosiła zaledwie 1,6% dla wyrobów przemysłowych oraz 4% dla towarów ogółem. Unia jest największym partnerem handlowym dla 80 państw. Dla porównania, w przypadku USA jest to 20 państw. Europejski handel zagraniczny towarami i usługami stanowi 15% unijnego PKB – o trzy punkty procentowe więcej niż w przypadku USA czy Japonii. Jako jeden z kluczowych rynków UE importuje więcej produktów rolnych z krajów rozwijających się niż Australia, Kanada, Japonia, Nowa Zelandia i Stany Zjednoczone razem, posiadające łącznie porównywalną liczbę ludności.

W dzisiejszych czasach takie wyroby, jak np. samochody, nie powstają już od początku do końca w jednym miejscu.

Taka otwartość jest źródłem siły, ponieważ świat, w którym żyjemy, stale się zmienia. Dzięki globalizacji – stanowiącej połączenie rozwoju technologicznego i liberalizacji gospodarczej – towary, usługi, kapitał, przedsiębiorstwa i ludzie mogą w szybki i łatwy sposób dotrzeć do niemal każdego zakątka globu.

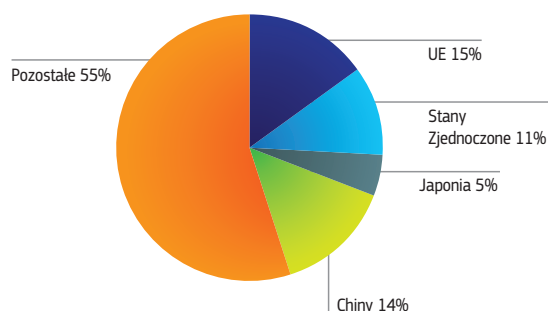
Globalizacja

W dzisiejszych czasach wyroby nie powstają już od początku do końca w jednym miejscu. Montuje się je w ramach długiego procesu, którego poszczególne etapy często zlokalizowane są w różnych częściach świata. Napis „made in” na wyrobie wskazujący na wykonanie w tylko jednym państwie to dziś raczej wyjątek niż reguła. Oznacza to, że kwestia eksportu i importu jest obecnie bardziej złożona niż kiedyś i nie możemy jej postrzegać wyłącznie w kategoriach wwozu do danego państwa gotowych produktów lub wywozu ich z niego.

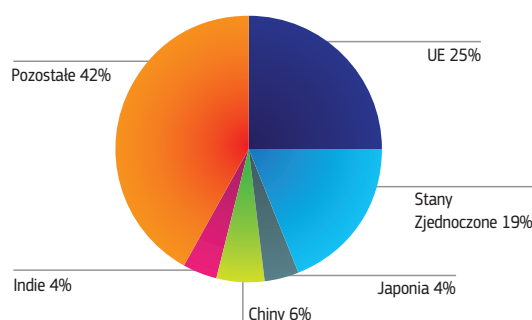
Rozwój innych potęg gospodarczych, takich jak Chiny, Indie czy Brazylia, zaostrza konkurencję pod względem cen i jakości wyrobów, a co może bardziej istotne – pod względem dostępu do energii i surowców. Jednocześnie państwa te tworzą nową grupę zamożnych konsumentów, a ich gospodarki są bardziej otwarte niż miało to miejsce 10 czy 15 lat temu. Chińskie cła przywozowe spadły z 19,6% w 1996 r. do 4,2% w 2009 r. W tym samym okresie w Indiach nastąpił spadek z 20,1% do 8,2%, a w Brazylii z 13,8% do 7,6%, przy czym utrzymują się inne, mniej widoczne bariery dla eksportu unijnego.

GLÓWNE POTĘGI HANDLOWE ŚWIATA

% światowego eksportu, towary, 2012

% światowego eksportu, usługi, 2012

Źródło: Komisja Europejska.

© iStockphoto/Kikkerdink

Wolny handel może pomóc UE w wyjściu z obecnego kryzysu.

Wolny handel i konkurencyjność

Polityka handlowa Unii jest integralną częścią składową szerszej strategii „Europa 2020”, mającej na celu zwiększenie zatrudnienia oraz stworzenie nowocześniejszej, efektywniejszej i bardziej zrównoważonej gospodarki. Dynamiczna gospodarka krajowa wymaga od UE coraz większej konkurencyjności za granicą.

Znaczenie wolnego handlu dla wzrostu gospodarczego i tworzenia miejsc pracy jest dziś większe niż kiedykolwiek wcześniej. Dwie trzecie importu stanowią surowce, towary pośrednie oraz komponenty potrzebne producentom unijnym. Rynek Europy musi pozostać otwarty na te dostawy. Ich ograniczenie bądź podniesienie kosztów importu przyniosłoby niepożądany skutek w postaci zwiększenia kosztów i zmniejszenia konkurencyjności europejskich przedsiębiorstw zarówno w kraju, jak i za granicą.

Wolny handel może pomóc UE w wyjściu z obecnego kryzysu, który rozpoczął się w Stanach Zjednoczonych krachem na rynku kredytów hipotecznych *subprime* w latach 2007–2008. Obnażył on jednak słabe punkty również wewnątrz samej Unii. Obok rozwoju jednolitego rynku i ukierunkowanych ogólnoeuropejskich inwestycji w takich obszarach, jak badania naukowe, edukacja i energia, wolny handel jest jedną z kluczowych sił napędowych stymulujących europejską gospodarkę.

Unijna polityka aktywnego wolnego handlu w stosunkach z gospodarkami rynków wschodzących zapewnia Unii perspektywę wzrostu i nowe możliwości wymiany handlowej. Zgodnie z szacunkami Międzynarodowego Funduszu Walutowego do 2015 r. aż 90% przyszłego wzrostu gospodarczego będzie generowane poza Europą (z czego jedna trzecia w samych Chinach).

Potencjalne korzyści gospodarcze

Z obliczeń Komisji Europejskiej wynika, że finalizacja wszystkich prowadzonych obecnie rozmów w sprawie wolnego handlu mogłaby zwiększyć unijny PKB o ponad 2%. Odpowiadałoby to rozszerzeniu unijnej gospodarki o państwa wielkości Austrii czy Danii. Pozwoliłoby to również na stworzenie ponad 2 mln miejsc pracy.

Dalsze korzyści z wolnego handlu

Otwarte rynki zapewniają Europie i jej partnerom wyższy wzrost gospodarczy oraz lepsze i liczniejsze miejsca pracy. Od eksportu do państw reszty świata uzależnione jest w sposób bezpośredni lub pośredni ok. 10% unijnej siły roboczej. Od 1995 r. wskaźnik ten wzrósł niemal o 50%. Ważnym motorem procesu tworzenia miejsc pracy są również bezpośrednie inwestycje zagraniczne – ponad 4,6 mln osób zatrudniają obecnie w Europie firmy amerykańskie i japońskie.

Liberalizacja handlu otwiera również nowe możliwości w zakresie innowacji i podnoszenia produktywności. Przepływy handlowe i inwestycyjne upowszechniają nowe pomysły i innowacje, nowe technologie oraz najlepszy dorobek badań naukowych, co pozwala na ulepszanie produktów i usług, z których korzystają konsumenci i przedsiębiorcy. Jak pokazuje doświadczenie państw unijnych, otwarcie gospodarki o każdy 1% przynosi w kolejnym roku wzrost wydajności pracy o 0,6%.

Do korzyści z handlu należy zaliczyć niższe ceny i większy wybór dla konsumentów, co wynika z faktu, że importowane artykuły spożywcze, towary konsumpcyjne i komponenty wyrobów wytwarzanych w Europie stają się tańsze.

© Shutterstock

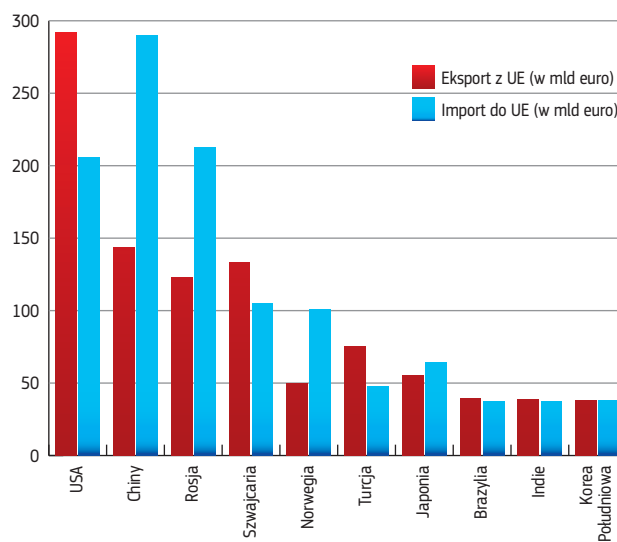
Handel nie polega jedynie na przewożeniu fizycznych dóbr: to również usługi i inwestycje.

Nie tylko towary i usługi

Dawniej, kiedy handel ograniczał się do przemieszczania fizycznych dóbr z jednego miejsca na świecie do innego, negocjacje dotyczyły niemal wyłącznie taryf i kontyngentów. Obecnie, kiedy gospodarki stały się bardziej złożone, polityka handlowa obejmuje szeroką gamę działań i praktyk. Są to m.in. usługi, prawa własności intelektualnej, bezpośrednie inwestycje zagraniczne, normy dotyczące zdrowia roślin i zwierząt oraz towarów przemysłowych i nieprzemysłowych, a także praktyki licencyjne i podatki krajowe.

Unia przywiązuje dużą wagę do kwestii społecznych i środowiskowych w szerszym ujęciu. Umowy o wolnym handlu mogą również odgrywać rolę w promowaniu zrównoważonego rozwoju, dobrych rządów oraz poszanowania praw człowieka. Aby handel funkcjonował bez zakłóceń, nie wystarczy jedynie wynegocjować niższe taryfy dla eksporterów. Dla zapewnienia stabilnego i przewidywalnego otoczenia regulacyjnego niezbędne jest poszanowanie zasady praworządności, a co istotne w tym względzie, należy skupić się na mniej widocznych barierach w handlu, takich jak formalności celne, biurokracizm oraz, w niektórych przypadkach, nieetyczne praktyki biznesowe.

NAJWIĘKSI PARTNERZY HANDLOWI UE: TOWARY

Dane za 2012 r.
Źródło: Eurostat.

Jak UE tworzy politykę handlową

Za politykę handlową swoich państw członkowskich odpowiada sama Unia, natomiast negocjacje prowadzi w ich imieniu Komisja Europejska. Oznacza to, że rządy poszczególnych państw członkowskich nie mogą zawierać dwustronnych umów handlowych z partnerami spoza UE. Taki podział odpowiedzialności wynika z traktatów unijnych.

Cele umów o wolnym handlu

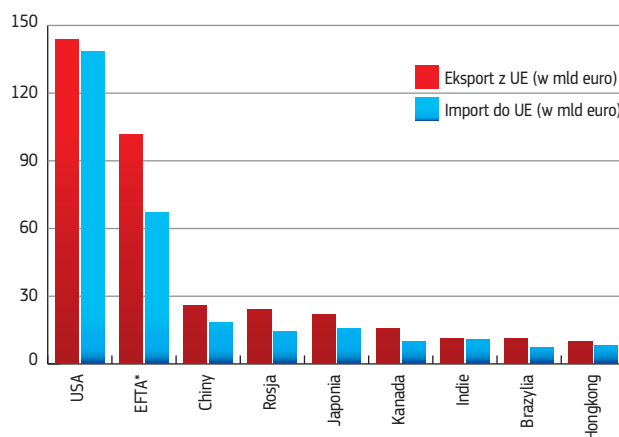
- otwarcie nowych rynków dla towarów i usług
- zwiększenie ochrony inwestycji i możliwości inwestycyjnych
- zmniejszenie kosztów handlu dzięki ograniczeniu ceł i biurokratyzmu
- zwiększenie tempa handlu przez ułatwienie odprawy celnej oraz wprowadzenie zgodnych norm technicznych i sanitarnych
- stworzenie większej pewności dzięki przejrzystym zasadom dotyczącym praw własności intelektualnej, konkurencji i zamówień publicznych
- wspieranie zrównoważonego rozwoju przez propagowanie współpracy, przejrzystości i dialogu w kwestiach społecznych i środowiskowych

Dostosowanie do nowych uwarunkowań

W kontekście fundamentalnych zmian zachodzących w światowych łańcuchach dostaw bardziej istotne staje się to, gdzie tworzona jest wartość dodana, niż to, gdzie *de facto* księgowany jest eksport. W związku z tym unijna polityka handlowa zamiast dążyć do zatrzymania każdego etapu produkcji na gruncie rodzimym, zmierza do zachowania – a w razie potrzeby do przededefiniowania – miejsca UE w ramach światowych łańcuchów dostaw. Handel w coraz większym stopniu polega na dodawaniu kolejnych składowych wartości uzyskanych na poszczególnych etapach, począwszy od badań i rozwoju oraz projektowania po produkcję komponentów, montaż i logistykę.

Dotyczy to również łańcuchów dostaw w samej UE, gdzie granice gospodarcze uległy zatarciu, a stosunki handlowe wciąż się zmieniają. Angażując się w eksport, firmy tworzą miejsca pracy nie tylko w państwie, z którego pochodzą dane towary i usługi, ale także w całej Unii. Szczególne znaczenie mają tu usługi, stanowiące blisko 60% wartości dodanej wyrobów eksportowanych z Europy. Blisko jedna trzecia miejsc pracy generowanych przez wyroby wywożone z Europy zlokalizowana jest w przedsiębiorstwach, które zapewniają ich eksporterom usługi towarzyszące.

NAJWIĘKSI PARTNERZY HANDLOWI UE: USŁUGI

* Islandia, Liechtenstein, Norwegia i Szwajcaria.

Dane za 2011 r.

Źródło: Eurostat.

Nawet jeśli małe i średnie przedsiębiorstwa nie zawsze występują jako bezpośredni eksporterzy, wiele z nich dostarcza części, komponenty i usługi, które są objęte eksportem większych przedsiębiorstw. Artykuły wliczane oficjalnie do eksportu niemieckiego mogą *de facto* zawierać elementy pochodzące z Czech, Belgii lub Polski.

Wielonarodowy łańcuch produkcyjny

Znaczna część wartości eksportu chińskiego często wytwarzana jest gdzie indziej.

Pewien model smartfona oznaczony jako „montowany w Chinach” zawiera mniej niż 4% wartości dodanej w Chinach, natomiast ponad 16% wartości dodanej w Europie.

W przypadku niektórych europejskich smartfonów lub tabletów oznaczonych jako „wyprodukowane w Chinach” ponad połowa wartości dodanej wytwarzana jest w Europie. Może to również dotyczyć towarów tak różnorodnych, jak zabawki czy samoloty.

o partnerstwie gospodarczym z państwami Afryki, Karaibów i Pacyfiku cele gospodarcze połączono z celami rozwojowymi.

Choć unijna polityka handlowa koncentruje się na kluczowych partnerach, takich jak USA, Kanada i Japonia, zwraca uwagę również na rynki wschodzące, jak np. BRICS (Brazylia, Rosja, Indie, Chiny i RPA). Są one postrzegane jako nowe koła napędowe światowej gospodarki. Korzyści dla eksporterów unijnych wynikające z umów zawieranych z takimi państwami są oczywiste. Średnia taryfa celna, jaką obłożona jest ich sprzedaż do państw reszty świata, to wciąż ok. 5%. W niektórych krajach taryfy są znacznie wyższe.

Typowa umowa obejmuje różne sektory i kwestie, określa ponadto harmonogram zmniejszenia taryf dla poszczególnych wyrobów. Współczesne (unijne) umowy handlowe obejmują również kwestie pozataryfowe, poczynając od własności intelektualnej, a kończąc na zamówieniach publicznych. Zawierają one różnego rodzaju postanowienia, np. reguły pochodzenia, pozwalające ustalić, które wyroby kwalifikują się do objęcia zmniejszoną lub zerową taryfą.

Umowy takie wzmacniają system oparty na zasadach unijnych, wykraczający poza WTO, co znajduje odzwierciedlenie w międzynarodowych postanowieniach umownych, które służą zapewnieniu ochrony i rozwoju handlu oraz inwestycji.

Umowy o wolnym handlu

Unia realizuje obecnie politykę aktywnego zaangażowania w relacje ze swoimi partnerami – niekiedy w ramach grup regionalnych – w celu wynegocjowania kompleksowych umów o wolnym handlu. Zapewniają one uprzywilejowany dostęp do rynków zainteresowanych państw oraz stanowią ogólnie przyjęty wyjątek od podstawowej zasady Światowej Organizacji Handlu (WTO), zgodnie z którą wszystkim partnerom handlowym należy zapewnić równe traktowanie.

Umowy różnią się w zależności od poziomu ambicji i możliwości danego państwa lub grupy państw, z którymi UE prowadzi negocjacje. Uniwersalne rozwiązanie nie istnieje. Ponieważ liczne grono partnerów UE ma zróżnicowane interesy, treść umowy dostosowuje się do konkretnej sytuacji. Motorem umów o wolnym handlu z krajami rozwiniętymi i gospodarkami wschodzącymi jest ekonomia, a na ogół opierają się one na wzajemnym otwarciu rynków. W umowach

W umowach o partnerstwie gospodarczym cele gospodarcze połączono z celami rozwojowymi.

Własność intelektualna

Konkurencyjność Europy w ramach gospodarki światowej w znacznym stopniu opiera się na innowacji oraz na wartości dodanej jej wyrobów. Nielegalne kopiowanie i podrabianie europejskich pomysłów, marek i produktów podkopuje wzrost gospodarczy i zatrudnienie. Ochrona praw własności intelektualnej, takich jak patenty, znaki towarowe, wzory, prawa autorskie i oznaczenia geograficzne, ma coraz większe znaczenie dla europejskich wynalazców, twórców i firm walczących z procederem wytwarzania nielegalnych kopii przez nieuczciwych konkurentów.

Unia Europejska chroni prawa własności intelektualnej w różny sposób. W ramach WTO była ona jednym z głównych zwolenników Porozumienia w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej. Unia negocjuje również odpowiednie zapisy w dwustronnych umowach handlowych i ściśle współpracuje z organami państw trzecich w celu wzmocnienia systemu ochrony takich praw.

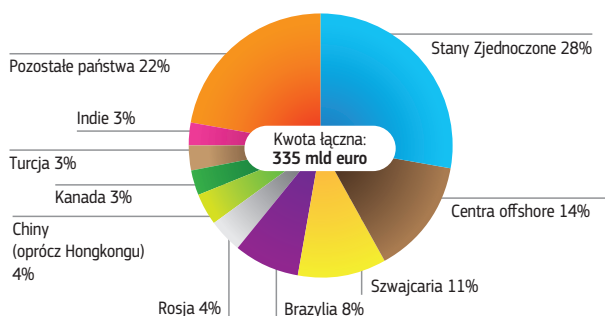

Inwestycje

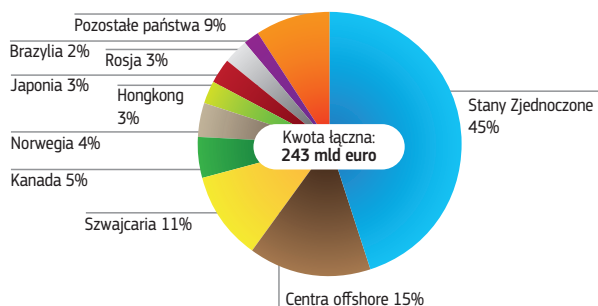
Jako największe źródło bezpośrednich inwestycji zagranicznych Unia wspiera przejrzyste reguły w celu ochrony tej formy finansowania, która odgrywa zasadniczą rolę w tworzeniu firm i miejsc pracy za granicą oraz budowaniu światowych łańcuchów dostaw.

DOKĄD TRAFIAJĄ I SKĄD POCHODZĄ INWESTYCJE

Przepływy BIZ wychodzące z UE

Napływ BIZ do UE

„Bezpośrednie inwestycje zagraniczne” (BIZ) oznaczają sytuację, kiedy osoba fizyczna lub prawna posiada przedsiębiorstwo lub część przedsiębiorstwa w innym państwie. W związku z tym „przepływy BIZ wychodzące z UE” oznaczają sytuację, kiedy podmiot na terytorium UE posiada przedsiębiorstwa w państwach poza terytorium UE. „Napływ” BIZ oznacza sytuację odwrotną. Przedstawiono wartości średnie za lata 2008–2011 obejmujące ogółem 27 państw członkowskich UE.
Źródło: Eurostat

Ma to na celu zapewnienie inwestorom pewności prawa oraz stabilnego, przewidywalnego, sprawiedliwego i właściwie uregulowanego otoczenia do prowadzenia działalności gospodarczej. Cel ten jest w znacznym stopniu realizowany poprzez Układ ogólny w sprawie handlu usługami WTO (GATS) oraz, w miarę możliwości, poprzez umowy dwustronne.

Wraz z niedawnym wejściem w życie traktatu lizbońskiego UE została zobligowana do prowadzenia negocjacji w sprawie ochrony inwestycji europejskich w państwach trzecich.

Zamówienia publiczne

Unia Europejska dąży do zapewnienia europejskim przedsiębiorcom sprawiedliwej możliwości konkurencji o zamówienia publiczne na towary, roboty budowlane i usługi zlecane przez organy publiczne poza Unią. Zakres takich zamówień może obejmować zarówno duże projekty infrastrukturalne – np. budowę dróg i szpitali – jak i zakup sprzętu komputerowego, a ich wartość handlowa sięga ok. 1 bln euro rocznie.

W grudniu 2011 r. WTO przyjęła poprawki do swojego Porozumienia w sprawie zamówień publicznych. Zmiany stanowią kolejny istotny krok w kierunku otwarcia międzynarodowych rynków zamówień publicznych. Komisja poszła jeszcze dalej, przedstawiając propozycję przepisów, uniemożliwiających udział w europejskich przetargach na zamówienia przedsiębiorstwom z państw spoza UE, które nie stosują zasad WTO i dyskryminują firmy z UE.

Jak dochodzi do podpisania umowy o wolnym handlu

Rozpoczęcie negocjacji handlowych poprzedzają wielomiesięczne, szczegółowe przygotowania. Obejmują one konsultacje społeczne, ocenę potencjalnego wpływu danej umowy na europejskich przedsiębiorców i konsumentów, a także nieformalne i formalne rozmowy pomiędzy Komisją a danym państwem lub regionem prowadzone w celu uzgodnienia zakresu spraw do regulacji. Po tak kompleksowych przygotowaniach Komisja występuje do Rady Ministrów (składającej się z przedstawicieli rządów krajów UE) o zgodę na rozpoczęcie negocjacji. Ministrowie uzgadniają cele, do których realizacji powinna dążyć Komisja. W czasie procesu negocjacyjnego, który trwa zwykle kilka lat, Komisja regularnie informuje Radę i Parlament Europejski o dokonywanych postępkach.

Po osiągnięciu porozumienia Rada formalnie zezwala na podpisanie umowy. Parlament Europejski, działając zgodnie z uprawnieniami nadanymi przez nowy traktat lizboński, może zaakceptować bądź odrzucić tekst umowy, lecz nie może go zmienić.

W przypadku poszczególnych państw członkowskich może również zachodzić potrzeba ratyfikacji umowy zgodnie z obowiązującymi procedurami krajowymi oraz za zgodą wyrażoną na szczeblu międzynarodowym. Umowa wchodzi w życie w określonym dniu, przy czym może być wykonywana tymczasowo również przed tą datą.

Co składa się na tę politykę

Unia buduje swoją politykę handlową na trzech głównych filarach. Po pierwsze, UE odgrywa aktywną rolę w wielonarodowych negocjacjach prowadzonych pod auspicjami WTO. Po drugie, pogłębia dwustronne stosunki handlowe z poszczególnymi państwami i regionami oraz stosuje środki jednostronne, jak np. zapewnianie uprzywilejowanego traktowania krajom rozwijającym się. Po trzecie, Unia realizuje strategię w sprawie dostępu do rynków, która pozwoli zidentyfikować i wyeliminować konkretne bariery na kluczowych rynkach eksportowych.

Podejście wielostronne

Unia zdecydowanie popiera działania wielostronne. Udziela silnego wsparcia dauhąńskiej rundzie rozwojowej negocjacji handlowych od czasu jej zapoczątkowania przez WTO w 2001 r. W ten sposób dąży do wynegocjowania dalszej liberalizacji handlu towarami i usługami, poprawienia dostępu do rynku dla krajów rozwijających się oraz zweryfikowania zasad handlu.

Korzyści z udanego zakończenia tych rozmów byłyby znaczne. Szacuje się, że pozwoliłyby one na zwiększenie światowego handlu o 2% oraz na znaczne usprawnienie procedur handlowych, logistyki i transportu. Ze względu jednak na złożoność przedmiotowych kwestii oraz odmienne interesy uczestników dotychczas nie osiągnięto porozumienia.

Światowa Organizacja Handlu (WTO)

WTO, która powstała 1 stycznia 1995 r., zastąpiła podpisany po zakończeniu II wojny światowej Układ ogólny w sprawie taryf celnych i handlu (GATT). Obecnie WTO zrzesza 159 państw członkowskich i 26 obserwatorów. Organizacja umożliwiła stworzenie systemu zasad, dzięki któremu gospodarka światowa pozostaje otwarta dla handlu. Zarządza ona umowami handlowymi WTO, zapewnia forum do prowadzenia negocjacji, rozstrzyga kwestie sporne, monitoruje politykę krajową, świadczy wsparcie techniczne i przeprowadza szkolenia dla krajów rozwijających się, a także organizuje współpracę z innymi organizacjami międzynarodowymi. Nowa runda handlowa negocjacji uruchamiana jest w momencie, kiedy członkowie WTO wyrażają wolę aktualizacji zasad wielostronnych. Ostatnia z nich (i wciąż trwająca) to runda dauhąńska.

Unia Europejska odgrywa w WTO zasadniczą rolę.

UMOWY O WOLNYM HANDLU

Unia realizuje, na niespotykaną dotychczas skalę, program wzajemnego otwarcia rynków z kluczowymi partnerami w ramach dwustronnej wymiany handlowej. Jego głównym narzędziem są umowy o wolnym handlu. Do 2006 r. odpowiadały one za mniej niż jedną czwartą unijnego handlu. W przypadku udanego zakończenia wszystkich prowadzonych obecnie negocjacji udział ten wzrośnie do dwóch trzecich. Na koniec 2012 r. UE posiadała już 28 umów handlowych.

UMOWY O WOLNYM HANDLU OBECNIE REALIZOWANE

- Peru i Kolumbia: umowa handlowa została podpisana w czerwcu 2012 r. Jest ona tymczasowo realizowana przez Peru od 1 marca 2013 r., a przez Kolumbię od 1 sierpnia 2013 r.
- Korea Południowa: pierwsza z nowej generacji umów o wolnym handlu, realizowana od 1 lipca 2011 r., w większym niż kiedykolwiek dotychczas stopniu eliminuje bariery w handlu oraz ułatwia europejskim i koreańskim przedsiębiorstwom wspólne prowadzenie interesów. Na koniec 2012 r. eksport towarów firm unijnych do Korei Południowej osiągnął wartość 426,4 mld euro – co oznacza istotny wzrost od 2010 r., który zamknął się wynikiem 351,8 mld euro.
- Chile: układ o stowarzyszeniu z 2002 r. obejmował kompleksową umowę o wolnym handlu, która weszła w życie w kolejnym roku. UE jest drugim co do wielkości źródłem importu do Chile, a jednocześnie trzecim co do wielkości rynkiem dla chilijskiego eksportu.
- Meksyk: od momentu wejścia w życie umowy w październiku 2000 r. całkowita wartość dwustronnej wymiany handlowej podwoiła się z 21,7 mld euro do 40,1 mld euro w 2011 r.
- Republika Południowej Afryki: zgodnie z obowiązującą od 2000 r. umową o handlu, rozwoju i współpracy ustanowiono strefę wolnego handlu, obejmującą 90% dwustronnej wymiany handlowej pomiędzy UE a jej największym partnerem handlowym w Afryce.

UMOWY O WOLNYM HANDLU SFINALIZOWANE, LECZ JESZCZE NIEOBOWIĄZUJĄCE

- Ameryka Środkowa (Gwatemala, Honduras, Kostaryka, Nikaragua, Panama i Salwador): umowa o stowarzyszeniu podpisana została w czerwcu 2012 r. Od 1 sierpnia 2013 r. jest ona realizowana w stosunkach z Hondurasem, Nikaraguą i Panamą.
- Singapur: negocjacje zakończono w grudniu 2012 r., w ich efekcie państwo to stało się pierwszym z członków Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN), który zawarł porozumienie z UE.
- Sąsiedztwo wschodnie – UE zakończyła niedawno negocjacje w sprawie pogłębionej i kompleksowej strefy wolnego handlu (DCFTA) z Mołdawią, Armenią i Gruzją. Negocjacje z Ukrainą zostały zakończone w grudniu 2011 r.

UMOWY O WOLNYM HANDLU W FAZIE NEGOCJACJI

- Kanada: negocjacje w sprawie kompleksowej umowy gospodarczo-handlowej UE–Kanada (CETA) rozpoczęły się w maju 2009 r. i osiągnęły obecnie etap końcowy. UE jest drugim najważniejszym partnerem handlowym tego państwa. Prowadzone negocjacje mogłyby posłużyć jako precedens w przypadku potencjalnych przyszłych umów z innymi dużymi krajami rozwiniętymi, jak np. USA.
- Indie: rozmowy rozpoczęto w 2007 r. Stanowią one pierwszą próbę UE zmierzającą do pozyskania współpracy dużego rynku wschodzącego w ramach wzajemnego otwarcia handlu dwustronnego.
- ASEAN (Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej): prowadzone są dwustronne negocjacje z poszczególnymi członkami (zob. Singapur powyżej). Negocjacje z Malezją rozpoczęto w maju 2010 r., z Wietnamem – w czerwcu 2012 r., a z Tajlandią – w marcu 2013 r. Umowy o wolnym handlu z poszczególnymi państwami ASEAN są przez UE uważane za wstęp do porozumienia międzyregionalnego, które pozostaje celem długoterminowym.
- Mercosur (Argentyna, Brazylia, Paragwaj, Urugwaj i Wenezuela): udane zakończenie negocjacji pozwoliłoby na stworzenie największej strefy wolnego handlu pomiędzy dwoma regionami świata (Europą i Ameryką Południową).
- Rada Współpracy Państw Zatoki (Arabia Saudyjska, Kuwejt, Zjednoczone Emiraty Arabskie, Katar, Bahrajn

- i Oman): ważny partner handlowy UE. Choć negocjacje zawieszono w 2008 r., nadal utrzymywane są kontakty nieformalne.
- Państwa Afryki, Karaibów i Pacyfiku (AKP): obecnie negocjowane są umowy o partnerstwie gospodarczym pomiędzy tymi państwami a UE. Przez ponad 30 lat miały one uprzywilejowany dostęp do rynku europejskiego. Nie udało się jednak w ten sposób wystarczająco wzmocnić gospodarek lokalnych, pobudzić wzrostu ani zwiększyć importu z grupy AKP do UE. Umowy mają za zadanie pomóc państwom AKP w integracji z gospodarką światową, osiągnięciu zrównoważonego rozwoju oraz zmniejszeniu ubóstwa. Obecnie realizowane są trzy tego rodzaju umowy: na Karaibach (umowa obejmująca 14 państw), w Afryce Wschodniej (Madagaskar, Mauritius, Seszele i Zimbabwe) oraz w regionie Pacyfiku (Papua-Nowa Gwinea).
- Japonia: 25 marca 2013 r. UE i Japonia oficjalnie rozpoczęły negocjacje w sprawie umowy o wolnym handlu. Dotyczą one takich obszarów, jak stopniowa liberalizacja handlu towarami i usługami, inwestycje, zamówienia publiczne oraz likwidacja barier pozataryfowych.
- Maroko: 1 marca 2013 r. rozpoczęto negocjacje w sprawie pogłębionej i kompleksowej strefy wolnego handlu.
- Stany Zjednoczone: choć stosunki handlowe UE ze Stanami Zjednoczonymi nie znajdują porównania, jeśli chodzi o zakres i intensywność, wciąż występuje tu znaczny potencjał. Przy średnim poziomie taryf, wynoszącym ok. 4%, kluczem do uwolnienia tego potencjału jest likwidacja barier pozataryfowych. W lipcu 2013 r. rozpoczęto negocjacje w sprawie Transatlantyckiego Partnerstwa na rzecz Handlu i Inwestycji (TTIP). Zgodnie z niezależną analizą pełne wdrożenie ambitnego TTIP mogłoby przynieść UE zysk gospodarczy w wysokości 119 mld euro rocznie, co można przełożyć na dodatkowe 545 euro rocznego dochodu do dyspozycji dla każdej czteroosobowej rodziny w UE.

PRZYSZŁE NEGOCJACJE

- Południowy region Morza Śródziemnego (Egipt, Jordania, Maroko i Tunezja): w grudniu 2011 r. rządy unijne wyraziły zgodę na rozpoczęcie nowych negocjacji w sprawie rozszerzonych umów o wolnym handlu z poszczególnymi państwami – pierwsze z nich to Maroko, które rozpoczęło negocjacje w marcu 2013 r. (zob. powyżej).

Handel powinien przynosić korzyści również krajom rozwijającym się.

Umowy o wolnym handlu są zasadniczym elementem wielu układów o stowarzyszeniu. Z kilkoma spośród swoich sąsiadów (z Andorą, San Marino i Turcją) UE jest również związana unią celną. Unie celne obowiązują na terenie Europy – w stosunkach z Wyspami Owczymi, Norwegią, Islandią i Szwajcarią – a także na terenie południowego regionu Morza Śródziemnego (Algieria, Autonomia Palestyńska, Egipt, Izrael, Jordania, Liban, Maroko, Syria i Tunezja). W stosunkach pomiędzy UE a była jugosłowiańska republika Macedonii, Albania, Czarnogóra, Bośnia i Hercegowina oraz Serbią funkcjonuje autonomiczny system handlowy.

Stosunki strategiczne

- Chiny: choć wymiana handlowa z Chinami rośnie w szybkim tempie, przedsiębiorstwa europejskie w dalszym ciągu napotyka trudności w zakresie handlu, inwestycji i działania na terenie tego państwa. UE i Chiny zobowiązały się do rozpoczęcia negocjacji w sprawie umowy inwestycyjnej, obejmującej m.in. dostęp do rynku.
- Rosja: UE jest obecnie najważniejszym partnerem handlowym Rosji, odpowiadającym za ponad połowę importu i eksportu tego kraju. Przystąpienie Rosji do WTO w 2012 r. poskutkowało zmniejszeniem jej taryf przywozowych oraz zapewniło forum do rozwiązywania dwustronnych problemów.

Kraje rozwijające się

Unia aktywnie zachęca kraje rozwijające się do wykorzystania handlu w celu rozwoju własnych gospodarek i poprawy standardu życia. Rozwój handlu może zwiększyć ich zyski z eksportu oraz promować dywersyfikację ich gospodarek poza towary i surowce. Aby wspomóc eksport krajów rozwijających się, Unia jako pierwsza organizacja na świecie wprowadziła w 1971 r. ogólny system preferencji taryfowych (GSP), w ramach którego określiła preferencyjne stawki przywozowe dla wszystkich krajów rozwijających się, zapewniając im ważny dostęp do rynków europejskich. W ciągu ostatnich czterdziestu lat równowaga gospodarki światowej ulegała jednak ogromnym przesunięciom. W tak konkurencyjnym otoczeniu preferencje taryfowe muszą otrzymywać państwa najbardziej potrzebujące.

W związku z tym w nowym ogólnym systemie preferencji taryfowych wchodzącym w życie w 2014 r. zostaną wstrzymane preferencje dla państw takich, jak Rosja, Brazylia, Kuwejt i Arabia Saudyjska, które zostały sklasyfikowane przez Bank Światowy jako państwa o wysokim lub średniowysokim dochodzie lub które posiadają preferencyjny dostęp do UE dzięki umowie

o wolnym handlu. Zawęza to grupę odnoszącą korzyści z systemu do 89 najbardziej potrzebujących państw.

Dodatkowe zmniejszenie taryf przewidziano w szczególnym rozwiązaniu motywacyjnym GSP Plus w odniesieniu do państw podatnych na zagrożenia, które podpisały 27 konwencji międzynarodowych o prawach człowieka i prawach pracowniczych oraz o normach dotyczących ochrony środowiska i dobrych rządów. Dzięki unijnemu systemowi „wszystko oprócz broni” 49 najstabilniej rozwiniętych krajów ma również bezcłowy i bezkwotowy dostęp do rynku europejskiego w odniesieniu do wszystkich produktów z wyjątkiem broni i amunicji.

Ponadto Komisja Europejska udostępnia specjalną infolinię w sześciu językach (angielskim, francuskim, hiszpańskim, portugalskim, arabskim i rosyjskim) zapewniającą usługi doradztwa eksportowego przedsiębiorstwom z krajów rozwijających się, które nie mają możliwości samodzielnego świadczenia takich usług.

Strategia dostępu do rynku

Przedmiotowa strategia stwarza dla przedsiębiorstw unijnych nowe możliwości eksportu na rynki państw trzecich, szczególnie tych, z którymi nie zawarto umowy o wolnym handlu. Partnerstwo pomiędzy Komisją, państwami członkowskimi UE, przedsiębiorcami oraz lokalnymi centrami wiedzy specjalistycznej, np. izbami handlowymi, pozwala na identyfikację i eliminację powstających barier w handlu.

Źródłem informacji na temat warunków panujących w państwach spoza UE jest baza danych w zakresie dostępu do rynku zarządzana przez UE i udostępniana na zasadzie darmowego, interaktywnego serwisu. Obejmuje ona bariery w handlu dotyczące poszczególnych sektorów, formalności przywozowe, bazy danych statystycznych oraz wybór analiz.

Ochrona handlu

Negocjacje handlowe mogą ułatwić przygotowanie gruntu pod przyszły dobrobyt gospodarczy, przy czym równie istotna jest potrzeba zapewnienia poszanowania i egzekwowania istniejących praw i zasad.

W przeciwnym wypadku zdolność Unii do konkurowania na szczeblu międzynarodowym może zostać osłabiona, co odbije się na zatrudnieniu w UE.

Komisja przywiązuje szczególną wagę do właściwego egzekwowania prawa. Monitoruje uważnie zachowanie partnerów handlowych, aby zachować zdolność do szybkiej reakcji w przypadku wystąpienia

dyskryminacyjnych lub nieproporcjonalnych barier w handlu, takich jak trudności w uzyskaniu patentów lub licencji, bądź w przypadku wykrycia nieuczciwych praktyk.

Egzekwowanie prawa może być zapewniane w różny sposób: przez kontakty dyplomatyczne i polityczne, negocjacje, współpracę regulacyjną oraz za pośrednictwem WTO.

Główne forum do rozstrzygania różnic zdań w kwestiach handlowych zapewniają procedury rozwiązywania sporów WTO. Każdy z członków organizacji może wnieść sprawę, która rozpatrywana jest przez specjalny panel z wykorzystaniem obowiązujących zasad uzgodnionych na szczeblu międzynarodowym. W przypadku gdy członek nie zastosuje się do zaleceń, może zostać zastosowana rekompensata handlowa lub sankcje.

Wygrana z Chinami na forum WTO

W 2011 r. UE wygrała sprawę wniesioną do WTO, w ramach której skutecznie zakwestionowała chińską politykę stosowania ograniczeń, w szczególności limitów ilościowych i wysokich ceł, prowadzoną w celu zniechęcenia eksporterów dziewięciu ważnych surowców, m.in. boksytu, cynku i magnezu. W efekcie stosowania tej polityki znacznie obniżył się koszt tych surowców dla producentów chińskich, co zapewniło im istotną przewagę nad konkurencją i poważnie ograniczyło dostępność tych surowców poza Chinami. Wygrana UE położyła kres dyskryminowaniu przedsiębiorstw europejskich w dostępie do tych surowców.

Zgodnie z przepisami WTO Unia Europejska dysponuje zestawem własnych narzędzi ochrony handlu, które mają jej pomóc zagwarantować stosowanie zasad *fair play* w konkurencyjnym świecie. Zostały one starannie opracowane, tak aby zapewnić wszystkim równe szanse, a jednocześnie pozwolić uniknąć nadużyć wynikających z protekcjonizmu.

Źródło nieuczciwej konkurencji może być dwojakie: dotacje lub dumping. W pierwszym przypadku danemu sektorowi udzielona zostaje pomoc publiczna. Zakłóca to konkurencję, w sztuczny sposób zwiększając konkurencyjność subsydiowanych towarów. W drugim przypadku producenci spoza UE sprzedają swoje towary na terenie Unii poniżej normalnej ceny sprzedaży na własnym rynku krajowym.

W przypadku podejrzenia o stosowanie jednej z tych praktyk (tj. dotacji lub dumpingu) lub otrzymania informacji o takim zachowaniu Komisja przeprowadza postępowanie wyjaśniające. W razie stwierdzenia naruszenia zasad prowadzenia handlu UE może zastosować środki wyrównawcze, takie jak dodatkowe cła, w celu eliminacji nieuczciwej przewagi konkurencyjnej, którą dane państwo miało nadzieję uzyskać.

Perspektywy

Unia Europejska pozostaje zaangażowana w realizację swojego ambitnego programu w sprawie handlu. Wierzy ona w otwarte rynki oraz w to, że handel jest częścią rozwiązania problemu kryzysu gospodarczego.

Ukończenie negocjacji leży również w interesie indywidualnych i regionalnych partnerów handlowych UE, ponieważ to Unia jest największym światowym rynkiem dla ich eksportu.

Umowy o wolnym handlu mają również krytyków. W Europie wskazuje się niekiedy, iż narażają one producentów unijnych na nieuczciwą konkurencję ze strony taniego importu. W zupełnie innym ujęciu Unia jest oskarżana o próbę penetracji rynków, szczególnie w krajach rozwijających się, a także o niszczenie lokalnego zatrudnienia. Krytyka tego rodzaju nie uwzględnia jednak dowodów świadczących o odmiennym stanie rzeczy, a także zauważalnych korzyści, jakie wynikają z umów zarówno dla UE, jak i dla jej partnerów.

Zwalczanie protekcjonizmu

Co nieuniknione, w niektórych opiniach protekcjonizm stanowi rozwiązanie dla wielu podstawowych problemów. Grupa G-20, którą tworzą największe państwa przemysłowe, formalnie zobowiązała się do niestosowania środków ograniczających handel oraz do niezwłocznego reagowania na wszelkie próby ich wprowadzenia.

Rzeczywistość niekiedy odbiega jednak od oświadczeń i zasad formułowanych na spotkaniach wysokiego szczebla. Pomimo przyjętego zobowiązania wiele gospodarek wschodzących wykazuje raczej skłonność do wprowadzania środków potencjalnie zakłócających handel w celu ochrony własnych rynków przed konkurencją międzynarodową.

Unia będzie nadal zwalczać protekcjonizm. Na wprowadzeniu podobnych środków protekcjonistycznych u siebie UE straciłaby więcej, niż mogłaby zyskać, ponieważ jest uzależniona od wielu importowanych wyrobów. Wzrost ich kosztu ograniczyłby konkurencyjność Unii na własnym terytorium i poza nim, prowadząc bezpośrednio do spadku europejskiej produkcji i zatrudnienia w UE. Zwiększenie ograniczeń handlu o 10% mogłoby spowodować utratę 4% dochodu krajowego.

W interesie UE jako czołowego regionu handlowego świata leżą otwarte rynki oraz przejrzyste ramy regulacyjne. Działając ze świadomością ogromnej odpowiedzialności wobec własnych obywateli i reszty świata, Unia będzie kontynuować obecną strategię oraz zdecydowanie zabiegać o budowę otwartego i sprawiedliwego systemu światowego handlu opierającego się na umowach wielo- i dwustronnych.

Holenderski port kontenerowy w Rotterdamie należy do największych na świecie.

Więcej informacji

- ▶ **Handel UE:** <http://ec.europa.eu/trade>
- ▶ **Unijny biuletyn nt. handlu:** <http://trade.ec.europa.eu/eutn>
- ▶ **Infolinia ds. eksportu:** <http://exporthelp.europa.eu>
- ▶ **Baza danych w zakresie dostępu do rynku:** <http://madb.europa.eu>
- ▶ **Na pytania na temat Unii Europejskiej odpowie serwis Europe Direct: 00 800 6 7 8 9 10 11 –**
<http://europedirect.europa.eu>

